

05. Çağdaş Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Estetik Ölçütler Bakımından İncelenmesi: TRT Çocuk Dergisi Örneği¹

Nadiye KAPLAN²

Ali Fuat ARICI³

APA: Kaplan, N. & Arıcı, A. F. (2024). Çağdaş Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Estetik Ölçütler Bakımından İncelenmesi: TRT Çocuk Dergisi Örneği. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (38), 87-113. DOI: 10.29000/rumelide.1439586.

Öz

Bu çalışmada çağdaş çocuk edebiyatı ürünlerinden biri olan TRT Çocuk Dergisi'ni estetik ölçütler doğrultusunda incelemek ve ölçütlere uygunluğunu ortaya koymak hedeflenmiştir. Bilindiği üzere çocuk edebiyatı eserleri; çocukları pek çok yönden olumlu ya da olumsuz etkileyebileceğinden bu ürünlerin onlar için yeterliliklerini ve uygunluklarını sorgulayacak çeşitli ölçütlere ihtiyacı vardır. Bu doğrultuda "Estetik Ölçütler", Buket Dedeoğlu Orhun'un 2019 yılında yürüttüğü doktora tezi çalışmasında alan uzmanlarının görüşleri neticesinde ortaya konulmuştur. Nitelikli bir çocuk edebiyatı yapıtının taşınması gereken özelliklerden oluşan bu ölçütler, çocuk edebiyatı eserlerinin hem dış yapı hem de içyapı özelliklerini içerisinde barındıran zengin bir listeden oluşmaktadır. İncelemeye tâbi tutulmuş olan TRT Çocuk Dergisi ise yıllardır yayın hayatına devam eden içerisinde çocukların ilgilerini çekebilecek çeşitli etkinlikler, uygulamalar, oyunlar ve görseller olmak üzere; röportaj, gezi yazısı gibi bilgilendirici metinler ve hikaye edici, şiir gibi farklı metin türleriyle donatılmış olan bir dergidir. Çalışmada derginin 2021 yılında çıkmış olan tüm sayılarına yer verilmiştir. Bu doğrultuda yürütülen çalışmada ise derginin o yılda yayımlanan 12 sayısı (ocak ayından aralık ayma) estetik ölçütlerdeki maddelere uygunluğu bakımından incelenmiştir. Araştırma süreci nitel araştırma yöntemlerinden olan durum çalışmasıyla yürütülmüş ve elde edilen veriler estetik ölçütler kontrol listesine göre sınıflandırılmış bulgular metinlerdeki örneklerle sunulmuştur. Çalışma neticesinde ise TRT Çocuk Dergisi'nin estetik ölçütlere uygun olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Çocuk Edebiyatı, Estetik ölçütler, TRT Çocuk Dergisi

¹ **Beyan (Tez/ Bildiri):** Bu makale "Çağdaş Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Estetik Ölçütler Bakımından İncelenmesi: TRT Çocuk Dergisi" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Çıkar Çatışması: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

FİNANSMAN: Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmalarını CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır.

Kaynak: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

Benzerlik Raporu: Alındı – Turnitin, Oran: %2

Etik Şikayeti: editor@rumelide.com

Makale Türü: Araştırma makalesi, **Makale Kayıt Tarihi:** 13.11.2023-**Kabul Tarihi:** 20.02.2024-**Yayın Tarihi:** 21.02.2024; **DOI:** 10.29000/rumelide.1439586

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

² YL, Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü / MA, Yıldız Technical University, Institute of Social Sciences (İstanbul, Türkiye), nadiyekaplan9@gmail.com, **ORCID ID:** 0009-0009-1860-1705, **ROR ID:** https://ror.org/0547yzj13, **ISNI:** 0000 0001 2337 3561, **Crossreff Funder ID:** 501100006560

³ Prof. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD / Prof., Yıldız Technical University, Institute of Social Sciences, Department of Turkish and Social Sciences Education (Muğla, Türkiye), aricalifuat@gmail.com, **ORCID ID:** 0000-0003-0980-0824, **ROR ID:** https://ror.org/0547yzj13, **ISNI:** 0000 0001 2337 3561, **Crossreff Funder ID:** 501100006560

Examining Contemporary Children's Literature Works in Terms of Aesthetics Criteria: The Example of TRT Children's Magazine⁴

Abstract

In this study, it is aimed to examine TRT Children's Magazine, one of the contemporary children's literature products, in line with aesthetic criteria and to reveal its compliance with the criteria. As it is known, works of children's literature; Since these products can affect children positively or negatively in many ways, various criteria are needed to question their adequacy and suitability for them. In this regard, "Aesthetic Criteria" was put forward as a result of the opinions of field experts in Buket Dedeoğlu Orhun's doctoral thesis study conducted in 2019. These criteria, which consist of the characteristics that a qualified work of children's literature should have, consist of a rich list that includes both the external structure and internal structure of children's literature works. TRT Children's Magazine, which was subject to review, has been published for years and contains various activities, applications, games and visuals that may attract the attention of children; It is a magazine equipped with informative texts such as interviews, travel articles, and different text types such as narrative and poetry. All issues of the magazine published in 2021 are included in the study. In the study carried out in this direction, the 12 issues of the magazine published in that year (from January to December) were examined in terms of their compliance with the items in the aesthetic criteria. The research process was carried out with a case study, which is one of the qualitative research methods, and the data obtained were classified according to the aesthetic criteria checklist, and the findings were presented with examples in the texts. As a result of the study, it was determined that TRT Children's Magazine met the aesthetic criteria.

Keywords: Children's Literature, Aesthetic Criteria, TRT Children's Magazine

Giriş

Çocuk, kendine özgü bir hayal gücü ile donatılmış; bilişsel, fiziksel, kişisel ve dilsel gelişim süreçleri her yaşta farklılaşan bu sebeple de eğitsel açıdan nitelikli edebî ürünlere ihtiyaç duyan bir varlıktır. Gelişim alanlarında, hayal gücünü sınırlamayan, düşünce dünyasının gelişimini karşılayacak ürünlerin başını çocuk edebiyatı eserleri oluşturmaktadır. Bu bağlamda her dönemde gelişim alanlarının farklılaşması nedeniyle çocuk edebiyatı ürünlerinin estetik bir bütünlük oluşturması oldukça önemlidir. Çünkü çocuk edebiyatı eserleri, bu alanları olumlu etkileyebilmekte, sanatsal duyarlılık kazandırmakta ve çocuğun çok yönlü gelişimine katkı sağlamaktadır.

Çocuk edebiyatının temel noktasını oluşturan "çocuk" kavramı bu edebiyatın sınırlarını oluşturmada ve niteliklerini ortaya koymada önem arz etmektedir. Püsküllüoğlu (2012, 491) çocuğu, "Anne karnında ya

⁴ **Statement (Thesis/Paper):** This article was produced from the master's thesis titled "Analyzing Contemporary Children's Literature Works in terms of Aesthetic Criteria: TRT Çocuk Magazine" was produced from his master's thesis.

Conflict of Interest: No conflict of interest is declared.

Funding: No external funding was used to support this research.

Copyright & Licence: The authors own the copyright of their work published in the journal and their work is published under the CC BY-NC 4.0 licence.

Source: It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all the studies used are stated in the bibliography.

Similarity Report: Received - Turnitin, Rate: 2

Ethics Complaint: editor@rumelide.com

Article Type: Research article, Article Registration Date: 13.11.2023-Acceptance Date: 20.02.2024-Publication Date: 21.02.2024; DOI: 10.29000/rumelide.1439586

Peer Review: Two External Referees / Double Blind

da bebeklik çağı ile erginlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan.” olarak genel manada açıklamıştır. Arıcı'ya (2018, 1) göre ise çocukların, kendilerine has gelişim özelliklerine sahip, bununla birlikte ilgi alanları ve algılarına göre tepkilerde bulunan aynı zamanda da meraklı ve öğrenmeye açık varlıklar olduğu belirtilmektedir. Bu doğrultuda çocuk edebiyatına baktığımızdaysa TDK'nin sözlüğünde (2011, 557) “Çocukların hayatı kavramasına yardımcı olacak, hayal gücünü geliştirici, okuma sevgisini aşılayan, eğitici bir edebiyat türü.” şeklinde açıklandığını görmekteyiz.

Lukens, Smith ve Coffel (2021, 6-7) çocuk edebiyatının yetişkinler için oluşturulan edebiyattan farklı olduğunu fakat çocuk edebiyatının, yetişkin edebiyatında bulunan karmaşıklık, tını, iç görü, zekâ ve sanatsallık gibi öğelere sahip olabileceğini belirtmektedir. Şirin (2021, 45) bu farklılığın sebeplerini çocuk edebiyatının dil, konu, içerik ve anlatım bakımından çocuğa göre olmasına ve çocukların yetişkinlerden farklı bir algılama şekline sahip olmasına bağlamaktadır. Sınar (2006, 175) ise çocuk edebiyatının kapsamını şu şekilde belirtmektedir:

“Çocuk edebiyatı, iki yaştan başlayarak ergenlik dönemine kadar geçen süreçte çocukların hayat tecrübeleri, ilgi, ihtiyaç, gelişim ve algılama düzeylerine uygun olan bütün nitelikli (estetik ve edebî) metinleri kapsar. Bu metinler içinde bilmece, tekerleme, destan, efsane, masal, şiir, hikâye, roman, anı, biyografi, mektup, gezi yazısı, deneme, sohbet, makale, tiyatro, gazete ve dergiler yer alır.”

Sınar'ın (2006, 175) belirttiği üzere farklı metin türlerinden meydana gelen çocuk edebiyatı ürünleri MEB (2019, 17) Türkçe Dersi Öğretim Programı'nda bilgilendirici metinler, hikâye edici metinler ve şiir olmak üzere üçe ayrılmakta aynı zamanda ders kitaplarında yer alacak metin türleri farklı sınıflar düzeylerine göre ayrılmaktadır. Bu noktada dergiler, farklı birçok öğe ve metin türünü içermesi, çocuklara değişik konularda ve türlerde okuma deneyimi yaşatması bakımından önemli bir konumda yer almaktadır.

Doğan'ın (2011, 371) tanımıyla “Belirli aralıklarla çıkan, çeşitli yazı, şiir, resim vb. malzeme ile oluşturulan süreli yayım, mecmua, risale, mevkute,” anlamına gelen dergiler, tüm bunlarla dergiler çocuğa her sayı ya da bölümde keşfedebileceği yeni metin türleri de sunmuş olur. Bununla birlikte süreli yayınlar olması Kıbrıs'ın da (2006, 263) belirttiği üzere çocuklar üzerinde okumaya teşvik etme, kültürel ve yazınsal beğeni oluşturma, günlük okuma yapma ve günceli takip etme gibi faydalar sunabilmektedir.

Aytekin (2016, 262) ise çocuk gazete ve dergilerinin yararlarını şu şekilde açıklamıştır:

1. “Yazı yazma ve konuşma sırasında dilin iyi kullanılmasına katkı sağlar.
2. Güncel olaylar hakkında bilgi edinirken aynı zamanda diğer türlerle ilgili yazıları da okuyarak bilgisini arttırmasına katkı sağlar.
3. Çocukların özel ilgi alanlarını keşfetmesine ve bu ilgilerini geliştirmesine yardımcı olur.
4. Bir yandan okuma alışkanlığı kazandırırken diğer yandan da çocuğun düşünmesine aracılık eder.
5. Yazı yazma, resim çizme, karikatür yapma gibi etkinliklerle çocukların yaratıcı yanlarını fark etmelerine izin verir.
6. Çocuklara okuma, yazma, düşünme ve yorumlama imkanı verir.
7. Çocuklar birlikte çalışma, sorumluluk alma ve araştırma yapmayı öğrenirler.
8. Gazete ve dergiler çocuklara estetik duygusu kazandırır.
9. Çocukların kendilerini tanımlarına, kimlik gelişimine, ailesine ve çevresine karşı daha duyarlı olmasına yardımcı olur.”

İnsanların hayatları süresince, güzeli arama ve meydana getirme gayesi edebiyatta estetik beğenin önemsenmesine neden olmaktadır (Koç, 2005, 111). Bu doğrultuda Timuçin (2017, 15) güzelliğin gerçek anlamda sanatta ortaya çıkabileceğini ve yoğunlaşacağını belirtmektedir. Coşkun ve Çetinkaya'ya (2020, 257) göre ise edebi metinler estetik duygunun somut yansıtmasını oluşturmaktadır. Güzellik kavramıyla açıklanan estetik kavramıysa "Güzelliği ve güzelliğin kişi üzerindeki etkilerini inceleyen felsefe dalı, bediiyat." ve "İnsanda güzellik duygusu uyandıran, bedii: Estetik görünüş." olarak tanımlanmaktadır (Topaloğlu, 2014, 390). Estetik süje, estetik obje, estetik değer-güzel ve son olarak estetik yargı daestetiği oluşturan unsurlardır (Tunalı, 1998, 20-21).

Şimşek (2014, 15-16) çocukların yaradılıştan güzellik duygusuna sahip olmaları sebebiyle, güzel bir nesne, ses ya da bir durumun üzerlerinde bir merak unsuru oluşturmasını sağladığını belirtmektedir. Bununla birlikte Otmar ve Erdem (2019) çocukların estetik bakış açısına sahip yapıtlarla karşılaştırılmasının gelişimleri adına önemli olduğunu belirtmektedir. İşcan, Efendioğlu ve Ada, (2007, 68)'ya göre de estetik ile bireyler hayal güçlerini geliştirebilir bu sayede de estetiğin önemini anlar ve estetik duyarlılığını geliştirir. Kanter (2014, 572)'e göre de çocuk yapıtları meydana getirilirken edebiyatın sanatsal yönü ve estetik önemsenmelidir.

Estetik bakış açısından yoksun olan bir eser, çocukların sanatsal gelişimini desteklemede de yetersiz kalmaktadır. Bu sebeple oluşturulacak olan eserlerin ve mevcut yapıtların estetik ölçütler bakımından incelenmesi ve değerlendirilmesi oldukça önem arz etmektedir. Orhun (2019) çalışmasında alan uzmanlarıyla çocuk edebiyatı eserlerinin taşınması gereken nitelikleri bir araya getirmiştir. 11 ana başlıktan oluşan bu ölçütler şu şekildedir:

1. Eser çocuğun gelişim düzeyine uygun olmalı.
2. Eserin dili güçlü olmalı.
3. Eserin konusu, kurgusu nitelikli olmalı.
4. Eser çocuğa düşünme becerisi kazandırmalı.
5. Eserin dış yapı özellikleri nitelikli olmalı.
6. Eser çocuğun dil becerilerinin kazandırılmasına destek olmalı.
7. Eser dil, anlatım, konu, biçim vb. özellikler açısından tutarlı olmalı.
8. Eser sanat algısı oluşturmali.
9. Eser türüne özgü özellikler taşımali.
10. Eserin öğretici yönü olmalı.
11. Eser ideolojik söylemlerden uzak olmalı (Orhun, 2019, 24).

Çocuk, estetik açıdan güzel ve nitelikli bir metin ile karşılaştığında öncelikle eserin sanatsal değerinin farkına varacak ve düşünmeye başlayacaktır. Böylece kimi zaman okuduklarını ve gördükleri yorumlayacak kimi zamanda bunları sorgulayacak bazen ise eleştirecektir. Ona bu duyarlılığı sağlayacak olan öncelikle edebiyatın sanatsal yönünü unutmayan yani estetik özelliklerini yansıtan eserler olacaktır.

Estetik olarak nitelikli yapılandırılmış bir eser ile çocuğun sanatsal açıdan diğer eserlere bakışı da geliştirilmiş olacaktır. Doğru ve çocuğa uygun oluşturulmuş bir eser ile çocuk farklı metinlere de kazanmış olduğu estetik duyarlılıkla bakabilecektir. Bir eseri estetik kılan nitelikleri kavrayacak ve böylece sanatsal açıdan gelişmiş eserleri seçebilecek yetileri edinmiş olacaktır. Bu becerileri kazanması ile sanata karşı duyarlı bir birey olarak yetişecektir.

Estetik bakıştan uzak bir eser, çocukların sanatsal gelişimini desteklemede de yetersiz kalmaktadır. Bu doğrultuda meydana getirilecek yeni eserlerin ve mevcut yapıtların estetik ölçütler bakımından incelenmesi ve değerlendirilmesi oldukça önem kazanmaktadır. Çocuk edebiyatı eserlerinin niteliğini sorgulanmasında ve estetik açıdan değerlendirilmesinde belli ölçütlerin bulunması ve yazınların bu ölçütlere göre değerlendirilmesi çocukların edebiyatın sanatsal yönünü göz önünde bulundurulması edebî eserlerin sanatsal değerinin gözetilmesi bakımından oldukça değerlidir. Yapılan bu araştırma ile de tüm bunlar gözetilerek çocuk dergileri estetik ölçütler bakımından incelenmiş ve uygunluk durumu ortaya konmaya çalışılmıştır.

Yöntem

Araştırma Deseni

Bu çalışma nitel araştırma desenlerinden durum çalışması ile gerçekleştirilmiştir. Merriam (2018, 40)'a göre sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesiyle gerçekleştirilmektedir. Yıldırım ve Şimşek'in (2018, 73) de belirttiği gibi bir durumun ayrıntılı araştırılması ve elde edilen sonuçların ortaya konulmasını amaçlayan bir yöntemdir. Durum çalışması araştırması, araştırmanın gerçek bir yaşam, sınırlı bir durum ya da belli bir zaman içerisindeki çoklu sınırlandırılmış durumlar hakkında çoklu bilgi kaynakları aracılığıyla detaylı ve derinlemesine bilgi topladığı, bir durum betimlemesi ya da durum temaları ortaya koyduğu nitel bir yaklaşımdır (Creswell, 2016, 97). Bu çalışmada dergilerin içeriği, belirlenen ölçütlere göre detaylı ve derinlemesine incelenmiş ve mevcut durum ortaya konmaya çalışılmıştır.

Araştırmanın İnceleme Nesneleri

Araştırmada inceleme nesnesi olarak çocuk edebiyatında eser veren dergiler tercih edilmiştir. Dergilerin tercih edilme sebebi yapılan çalışmalara bakıldığında estetik ölçütlerin öncesinde dergiler üzerinde incelenmemesi, bir çalışma yürütülmemiş olması ve dergilerin içeriğinde farklı yazınsal türleri barındırması olmuştur. Araştırma için estetik ölçütler bağlamında dergiler ile çalışmaya karar verilmesinden sonra bu amaçla farklı çocuk dergilerinin içeriği incelenmiştir. İncelenen çocuk dergilerinden hâlâ yayın hayatına devam eden "TRT Çocuk Dergisi" tercih edilmiştir. Bu kapsamda incelenecek olan dergiler 2021 yılında yayımlanan sayılar ile sınırlandırılmıştır.

İncelenecek dergiler için 2021 yılında çıkarılan sayılara ilişkin bilgiler şu şekildedir:

Genel Yayın Yönetmeni: Hatice Özdemir Tülün

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Nihat Kaşıkçı

Editör: Dr. Fatma Hazan Türkkol

Yardımcı Editör: Fadime Yüceyaltırık

Sanat Yönetmeni: Reyhan Cerit Bala

Grafik Tasarım: Serhat Batur Karadeniz

Resim 1: TRT Çocuk Dergisi Ocak 2021 Kapağı

Veri Toplama Aracı

İnceleme nesnesi olarak belirlenen dergilere basılı yayınlanan dokümanlar aracılığıyla ulaşılmıştır. Ulaşılan dokümanlar incelenerek veriler elde edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2018, 189) doküman incelemesinin araştırılması hedeflenen olgularla ilişkin bilgilerin analizinden meydana getirildiğini belirtmektedir.

Verilerin Analizi

Araştırmanın inceleme nesnesi olarak dergiler tercih edilmiş bu doğrultuda ilk olarak hali hazırda yayın hayatına devam eden süreli çocuk edebiyatı dergileri incelenmiştir. İncelenen dergilerden TRT Çocuk Dergisi ile çalışılmaya karar verilmiş bununla birlikte 2021 yılı itibarıyla çıkarılan tüm sayılar (12 sayı) araştırmanın nesnesi konumuna getirilmiştir. Betimsel analizde elde edilen veriler, önceden belirlenen temalarla açıklanmaktadır (Yıldırım & Şimşek, 2018,239). Bu doğrultuda çalışmada verilerin analizi için Orhun (2019) 'un estetik ölçütler listesindeki 11 ana ölçüt ve 42 alt başlıktan oluşan maddelerin uygunluk durumu her bir maddede için ayrı ayrı çıkarılıktan sonra dergilerden alınan alıntılarla başlıklar hâlinde raporlaştırılmıştır. Ayrıca "evet", "kısmen" ve "hayır" durumlarından hangisine ait olduklarına göre bir tablo oluşturularak sunulmuştur. Bunun neticesinde ulaşılan toplam durumlarına yer verilmiştir.

Araştırmanın Güvenirliliği

Çalışma için öncelikle inceleme nesnesi olabilecek çocuk edebiyatı dergileri araştırılmıştır. Araştırma sonucunda farklı dergilerden örnek sayılar incelenmiştir. Dergilerin yayın durumu, içerik özellikleri, estetik ölçütlerin incelenebilirliği gözetilerek TRT Çocuk Dergisi tercih edilmiştir. TRT Çocuk dergisinin öncelikle 2017 ve 2018 yıllarına ait sayılar içerik bakımından taranmış yer alan metinlerin estetik ölçütler bakımından değerlendirmeye uygun olup olmadığı incelenmiştir. Ancak ilerleyen yıllardaki sayılara bakıldığında bölümlerde değişiklikler olduğu görülmüş bazı kısımlar çıkarılırken yeni bölümlerin de eklendiği sonucuna ulaşılarak incelenecek olan tüm sayılarda aynı bölümlerin yer almasının elde edilecek verileri değerlendirme noktasında daha güvenilir sonuçlar vereceği düşünülerek günümüze daha yakın sayıların yayımlandığı 2021 yılındaki 12 dergi inceleme için seçilmiştir.

Araştırmada elde edilen veriler uzman görüşleri doğrultusunda bulgulara taşınmıştır. Bu doğrultuda incelenen dergilerdeki bulgular ölçüt maddelerinin sıralanışına göre alıntılarla sunulmuştur.

Bulgular

İncelenen 12 dergiden elde edilen bulgular, estetik ölçütlere göre sınıflandırılmıştır.

Çocuğun Gelişimine Uygun Olma Durumu Bakımından Elde Edilen Bulgular

Bu ölçüte ilişkin alt başlıklar ve onlara dair bulgular şu şekildedir:

Elde edilen verilerde ocak, şubat, mayıs, haziran, temmuz, ağustos ve ekim ayı sayılarının duyuşsal, bilişsel, dil ve kişilik gelişimine uygun olduğu görülmüştür. Mart, eylül ve aralık sayılarında duyuşsal gelişimin, nisan sayısında ise kişilik gelişiminin kısmen uygunluk gösterdiği bulgulanmıştır. Uygun bulunan ifadeler şu şekildedir:

1. Duyuşsal Gelişim:

a. Eser değerleri kazandırır:

Ocak: Yardımseverlik, sevgi, paylaşma, çalışkanlık, duyarlı olma.

“Küheylan’ım hem benim biricik arkadaşım hem de bir yerden bir yere giderken üstüne binip yolumu kolaylaştırmamı sağlayan yoldaşımdı (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk, s. 12).”

“Tarihimizdeki büyük bilim insanlarını unutmadan, bugünün teknolojiyle bilim yolundaki ilerleyişimizi yeni yılda da sürdürme hedefi de benden! (2021 Yılında Neler Yapacağım? s. 25).”

Şubat: Yardımlaşma, duyarlı olma, çalışkanlık, vatanseverlik, iyilik.

“Karabük’te, Gençlik ve Spor Bakanlığınca başlatılan gönüllü etkinlik kapsamında koronavirüs salgını sürecinde evde kalıp kitap okumak isteyenlere kitap götürülüyor (Can’ın Ekranı, s. 2).”

“En önemli ve feyizli görevimiz, milli eğitim işleridir. Milli eğitim i(ş)lerinde mutlaka muzaffer olmak lazımdır. Bir milletin gerçek kurtuluşu ancak bu surette olur.’ Mustafa Kemal ATATÜRK (Atamdan Hatıralar, s. 8)”

Mart: Yardımlaşma, duyarlı olma, çalışkanlık, vatanseverlik, iyilik, kardeşlik, paylaşma, saygı, sevgi, çalışkanlık.

“Halkı da davet edelim. Onlar da içsinler. Hayvanlara da su vermeyi unutmayalım (El-Cezeri, s. 32).”

“Gazi Mustafa Kemal’in önderliğinde verilen bu şanlı mücadele, Türk milletinin verdiği en büyük direnişlerden ve kazandığı en büyük zaferlerden biri olarak tarihe adını altın harflerle yazdırdı (Büyüteç/Gelibolu Yarımadası, s. 28).”

Nisan: Kardeşlik, paylaşma, sevgi.

“Hepimiz birbirimizi düşünürüz (Doğadan Sesler/ Karınca, s. 39).”

“Ekonomik sıkıntıların çok fazla olduğu bir dönemde böyle bir binanın okul olarak tasarlanmış olması, Cumhuriyetimizin kurucularının eğitim öğretime ve çocuklara ne kadar önem verdiğini göstermesi açısından çok çok önemli (Büyüteç/Gazipaşa İlkokulu, s. 28)!”

Mayıs: Yardımseverlik, sevgi.

“ ‘Ben de kendi bahçemi yapmak istesem yardım eder misiniz?’ ‘Elbette!’ (Teknoloji Tutkunları, s. 5)”

“Ailemizi çok seviyoruz (Bul Bakalım/Aile Bulmaca, s. 46).”

Haziran: Güzellik, çalışkan, duyarlı olma, sevgi, yardımlaşma, vatanseverlik.

“Enerji harcarken israf etmemek, ihtiyacımız kadarını kullanmak için de çaba gösteriyoruz. Çünkü biliyoruz ki boşa harcanan her enerji, dünyamızın ve çevremizin biraz daha fazla zarar görmesine sebep oluyor (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 35).”

“23 Nisan Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramımızda bize unutulmaz bir gösteri sunan SOLOTÜRK aklımdan çıkmadı. Uzun bir araştırmaya giriştim. Türk Hava Kuvvetlerini, o muhteşem gösteriyi yapan pilotların eğitimlerini, güzel ülkemiz için ne kadar önemli olduklarını, uçaklarını, neden ‘Kartal’ olarak isimlendirildiklerini öğrendim. 1 Haziran Türk Hava Kuvvetlerinin Kuruluşu’nu kutlarken bizi bulutlara çıkaracak bilgileri ekranımdan paylaşıyorum (Can’ın Ekranı, s. 2).”

Temmuz: Duyarlı olma, çalışkanlık, vatanseverlik, iyilik, kardeşlik, paylaşma, sevgi.

“Köpekler uzun yıllardan beri insanların hem dostu hem de yardımcı olmuştur (Meraklı Dodo, s. 44).”

“Bir ulus, sınıksız birbirine bağlı olmayı bildikçe yeryüzünde onu dağıtılabilecek bir güç düşünülemez.’ Mustafa Kemal ATATÜRK (Atamdan Hatıralar, s. 8).”

Ağustos: Yardımlaşma, çalışkanlık, iyilik, duyarlılık.

“Zehra ve Ayşe kızlarım yardım ettiler de teleskobumu kurdum (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Yıldızlar Yanımızda, s.12).”

“Ramazan Bayramı, karne günü, Kurban Bayramı... Son aylarda 3 önemli günde büyüklerimden harçlık aldım (Kapak Dosyası/Param Birikti, Şimdi Ne Yapacağım? s. 16).”

Eylül: Dergide sevgi, duyarlılık, çalışkanlık, yardımlaşma.

“Bu okulun hedefi, hangi mesleği seçerlerse seçsinler öğrencilerinin doğayı seven insanlar olmasını sağlamak (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çok Farklı, s. 17).”

“Yine bekleriz. Ne zaman istersen. Sevimli kedini de getirmeyi unutma (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)!”

Ekim: İyilik, kardeşlik, duyarlılık, çalışkanlık, vatanseverlik, paylaşma yardımsever olma.

“Motivasyon kaynağım dostluğa ve iyiliğe olan inancımdı (Mikrofon Kahramanda, s. 40).”

“Bu ay, güzel ülkemiz için çok önemli bir günü kutluyoruz: 29 Ekim Cumhuriyet Bayramı. Evlerimize, okullarımıza, sınıflarımıza, bayraklar asıyoruz. Büyük bir coşkuyla tarih kitaplarımızı açıyoruz, ellerimizde bayraklarla buluşup sevinçle haykırıyoruz: YAŞASIN CUMHURİYET (Kapak Dosyası/Yaşasın Cumhuriyet, s. 16)!”

Kasım: Duyarlılık, çalışkanlık, yardımseverlik, saygı.

“83’üncü ölüm yıl dönümünde Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusu, Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ü saygıyla anıyoruz (Atamdan Hatıralar, s. 8).”

“Hoş geldin evlat. Benim adım da İbrahim. Aç mısın? Önce yemek ikram edeyim mi sana (Osmanlı Sanatçıları, s. 30)?”

Aralık: Sevgi, yardımlaşma, çalışkanlık, iyilik, arkadaşlık.

“Haydi, gel şimdi sana yardım edeyim de bilgisayarımı daha güvenli hale getirelim (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”

b. Eser yaşama ilişkin olumlu bakış açısı kazandırır:

Ocak: “Dur üzülme hemen Bir çaresini buluruz (Teknoloji Tutkunları, s. 4).”

Şubat: “Ulaşımında da robotlar kullanılacak. Sürücüsüz arabalar sayesinde seyahat ederken rahat rahat etrafi seyredebileceğiz (Teknoloji Tutkunları s. 4).”

Mart: “Artık herkes kâğıda, kitaba kolaylıkla ulaşabiliyor. Teknoloji güzel şey doğrusu (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Ne Çok Kitap Var, s. 13).”

Nisan: “ ‘Küçük hanımlar, küçük beyler! Sizler hepiniz geleceğin bir gülü, yıldızı, istikbal ışığıdır. Memleketi asıl ışığa boğacak olan sizlersiniz. Kendinizin ne kadar önemli, değerli olduğunuzu düşünerek ona göre çalışınız. Sizlerden çok şey bekliyoruz.’ Mustafa Kemal ATATÜRK (Atamdan Hatıralar, s. 8)”

Mayıs: "Ayrıca gelecekte insanlar uzayda yaşamı araştırırken bu teknolojiler çok işe yarayacak. Şimdiden ISS Uzay İstasyonu'nda kendi yiyeceklerini yetiştirme çalışmaları yapıyorlar (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."

Haziran: "Şehrimiz çok güzel. Bak bu dergi, ülkemizin bütün şehirlerinde okunuyor. Okuyan her çocuk için kendi şehri ne kadar güzeldir. Ağaçları güzeldir, çiçekleri, yolları, okulları (Mikrofon Kahramanda, s. 40)..."

Temmuz: "Keçileri, dağları, çiçekleri çok seviyorum. Onlarla ilgilenmek benim için büyük bir zevk. Bir köyde, doğanın içinde yaşadığım için mutluyum (Mikrofon Kahramanda, s. 40)."

Ağustos: "Köyde yaz akşamları da bir başka oluyor. Ne kadar keyifli bir gündü değil mi (Teknoloji Tutkunları, s. 4)?"

Eylül: "Neşesi bol bir buluşma oldu. Pek mutluyum (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Evimizden Buluşmak, s. 13)."

Ekim: "Neyse ki gezegenimiz için yapabileceğimiz bir şeyler hala var (Kitapçının Kedisi/Dünyayı Değiştirebilirsin, s. 21)."

Kasım: "Tabii merak etme Selin buluruz onu hemen (Teknoloji Tutkunları, s. 4)."

Aralık: "Sanırım bu sanatı öğrenmek için büyümem gerekecek. Fakat şimdilik tanımak da beni çok mutlu etti (Osmanlı Sanatçıları, s. 32)."

c. Eser çocuğun hayal kurmasını sağlar:

Ocak: "Bir de origami öğrenmek istiyorum. Tahtadan yaptığım balıklar vardı ya! Şimdi de kâğıttan balıklar yapmak istiyorum (Mikrofon Kahramanda, s. 43)."

Şubat: "Bilim dünyasına yaptığımız her katkı da yüzyıllar sonra başka bilim insanlarının çalışmalarına ilham olacak. Hem belki onların arasında da yerinde duramayan birileri olur (Mikrofon Kahramanda, s. 41)."

Mart: "Bir hayal et bakalım: Kitaplığındaki bir kitabın elle kopyasını yapman ne kadar vaktini alır (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/ Ne Çok Kitap Var, s. 13)?"

Nisan: "Çınar ağacının kocaman gövdesine, uzayan dallarına baktığımızda yüzlerce yıldır neler yaşadığını, neler gördüğünü gölgesinde hayal etmek de mümkün (Gezdim Gördüm Yazdım/Yalova, s. 10)."

Mayıs: "Yani bizim geceleri minicik birer nokta olarak gördüğümüz yıldızların ne kadar büyük olabileceğini bir hayal etsene (Tel Ali'nin Kelimeleri/Yıldızlar Arasında, s. 22)!"

Haziran: "Desenize yakında gökyüzü uçan arabalarla dolacak çocuklar (Teknoloji Tutkunları, s. 5)."

Temmuz: "Bizler de büyüyüp birer bilim insanı olarak bu çalışmaların içinde yer alabiliriz (Can'ın Ekranı, s. 3)."

Ağustos: “Evet, kim bilir okyanusların derinliklerinde bizim göremediğimiz daha neler vardır neler (Teknoloji Tutkunları, s. 4)?”

Eylül: “Şimdi düşünün, siz nasıl bir okul tasarladınız (Kapak Dosyası/Bu Okullar Çok Farklı, s. 19)?”

Ekim: “Hiç dolu yağdığını gördünüz mü? Ben en son gördüğümde yuvamın önü ceviz büyüklüğünde buz taneleri ile dolmuştu (Meraklı Dodo, s. 44).”

Kasım: “Her birini tanıtırken okurlarımızın ne kadar çok seveceğini hayal ediyorum (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Aralık: “Anılarımı hızlıca canlandırmak için şu kapağı açmam yeterli... Şimdi ilkokuldayım... Öğretmenim ödev veriyor (Meraklı Dodo, s. 45)...”

d. Eser çocuğun empati kurmasını sağlar:

Ocak: “Okuryazarlıkla medyanın ne ilgisi var?’ dediğinizi duyar gibiyim. Haklısınız! (Kapak Dosyası/Medya Okuryazarlığı, s. 17).”

Şubat: “Şey, haklı tabii. Biraz dursam, arkadaşlarımla birlikte düşünsem daha iyi olacak (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Nisan: “Evet Kerim, çok haklısın. Şimdilerde de çevrim içi oyunlarda bir aşamayı başarıncı diğer aşamaya geçiyorsun. Ben çocukken de pek çok oyun böyleydi.’ (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Benimle Oynar Mısın? s. 13).”

Mayıs: “İnanması zor olsa da elindeki araçlara bakınca haklısın galiba (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”

Haziran: “Çok haklısın anneanne.’ (Mikrofon Kahramanda, s. 41)”, “Bu çok iyi bir fikir (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Temmuz: “Hımm! Çok mantıklı. Neden olmasın (Teknoloji Tutkunları, s. 4)?” “Ben de böyle düşünüyorum Heidi (Mikrofon Kahramanda, s. 40).”

Ağustos: “Evet, ne güzel bir öneri. Böylece onların sağlığını da korumuş olabiliriz (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Ekim: “İşin içinden çıkamadım. Nasıl çözeceğimi bilemiyorum.’ ‘Çok haklısın. Zor iş!’ (Teknoloji Tutkunları, s. 4)”

Kasım: “Zaman değişti evladım!’ dedim ama daha derken pişman oldum. Bu daha da kafa karıştırıcı oldu. ‘Nasıl değişti? Şimdi de zaman var, saatler var, hem de çeşit çeşit!’ diye sordu Kerem. Eeee! Haklı çocuk (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydedeceğiz? s. 12)!”

e. Eser samimidir:

Ocak: “Kedigillerin en heybetlisi en büyüğü ve en güçlüsüyle tanışmaya hazır mısın? Önce kartopu oynamak istemeni anlıyorum tabii (Doğadan Sesler/Sibirya Kaplanı, s. 40).”

Şubat: “Bunu sen kesin bilirsin! Bu ay sana, içinde en sevdiğim rengin geçtiği bir atasözü soruyorum (Tel Ali'nin Kelimeleri, s. 22).”

Mart: “Mutlu olunca kalp atışlarımızın hızlandığını hissederiz, yerimizde duramaz zıp zıp zıplamak isteriz. Bazen ayağa fırlar bazen el çırparız. Bazen de ailemiz, arkadaşlarımız ve yanımızda kim varsa ona sınıksı sarılırız (Kapak Dosyası/Dünya Mutluluk Günü, s. 16).”

Nisan: “Merhaba sevgili arkadaşlar. Sizlerle bir sırrımı paylaşacağım (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”

Mayıs: “Haydi, malzemeleri hazırlayıp sen de bize katıl. Orman güzelliğini odamıza getirelim (Sürpriz Kutusu/Ormanımı Tasarla, s. 42).”

Haziran: “Halkaların sayısı ağacın yaşını nasıl gösteriyorsa kabuğumdaki halkalar da benim yaşımı söyler. Dur! Sen saymadan ben söyleyeyim, bu sene 100 yaşına girdim (Doğadan Sesler/Kara Kaplumbağası, s. 39).”

Temmuz: “Siz Hayri'ye güvenin! Çok eğlenceli oluyor. İsterseniz fotoğraf da çekebilirsiniz. Size örnek olması için bir gezimin notlarını paylaşıyorum (Kapak Dosyası/Dopdolu Yaz Tatili, s. 19).”

Ağustos: “PİRİNÇ İLE BULGUR Bir masal kitabı başlığı gibi geliyor değil mi? Bu ay pilavlardan tanıdığımız pirinç ve bulguru konuk ediyoruz. ‘Pilavı çok severiiiiim!’ diyenlerdeniz haydi, ilginç bilgiler ve unutulmaz çizimlerle dosyamız sizin için hazır (Sağlıklı Besleniyorum/Pirinç ile Bulgur, s. 36).”

Eylül: “Ah böyle zamanlarda iki ayakkabım bir ayağa giriyor. Sonra da ara ki bulasın diğer ayakkabıyı. Tamam, biliyorum böyle değildi bu deyim. Ama ben telaştan ne dediğimi biliyor muyum (Nasreddin Hoca'yla Zamanda Yolculuk/Evimizden Buluşmak, s. 12)?”

Ekim: “Biz sevimli deniz canlılarıyla tanıştığın için heyecanlı mısın? Biz çok heyecanlıyız (Doğadan Sesler/Deniz Samuru, s. 38).”

Kasım: “Canım Boncuk! Seni çok özledim! Bir daha inemeyeceğin ağaçlara tırmanma olur mu? Çok teşekkürler arkadaşlar (Teknoloji Tutkunları, s. 4).”

Aralık: “Bazı kokuların size çocukluğunuzu ya da bir anınızı hatırlattığı oldu mu? Ben eski sandığımı ne zaman açsam aklıma hep ilkokul anılarım gelir (Meraklı Dodo, s. 45).”

f. Eser çocuğu şiddete yöneltmez:

Dergilerin hiçbir sayısında şiddet içeren bir unsur almamaktadır.

2. Eser çocuğun bilişsel gelişimine uygundur:

Bu ölçüt tüm dergiler için uygunluk göstermektedir. Farklı sayılarda merak etme, düşünme, karşılaştırma, gözlemlenme, sınıflama, akıl yürütme, uygulama, analiz etme, irdeleme ve eleştiri yapma gibi bilişsel becerilerin yer aldığı görülmüştür.

3. Eser çocuğun dil gelişimine uygundur:

Kullanılan dil, çocuğun Türkçenin anlatım özelliklerini görebileceği ve sözcük hazinesini zenginleştirebileceği niteliktedir. Cümlelerde sıfatlar, zarflar, ünlemler, ikilemeler, gibi farklı sözcük türleri ve deyimler atasözleri yer almaktadır. Bununla birlikte “Bul Bakalım” ve “Tel Ali'nin Kelimeleri” bölümlerinde yer alan metinler ve etkinlikler çocuğun dil gelişimini destekleyici niteliktedir.

4. Eser çocuğun kişilik gelişimine uygundur:

Dergide yer alan karakterlerin saygılı, duyarlı, bilinçli, yardımsever, sorgulayıcı, dostluğa ve iyiliğe önem veren meraklı, araştıran, çalışkan, öz eleştiri yapabilen kişiler olması çocuğun kişilik gelişimine katkı sağlayacaktır. Dergide kalıplanmış, idealize edilmiş kişiler bulunmamaktadır. Yalnızca nisan ayı sayısında bir karakter ön yargılı davranışta bulunmaktadır.

Eserin Dilinin Nitelikli Olma Durumu Bakımından Elde Edilen Bulgular

Bu ölçüte ilişkin alt ölçütler şu niteliklerden oluşmaktadır:

Ahenk, uyum, müzik, ritim, şiirsellik özellikleri bulunur.

Didaktik bir dilden uzaktır.

Söz sanatları bulunur.

Dili açık ve yalındır.

Akıcıdır.

İncelenen dergilerin tümü, söz sanatları bulundurma ve akıcı olma ölçütünü sağlamaktadır. Ahenk, uyum, müzik, ritim ve şiirsellik özellikleri bulundurma bakımından nisan ve mayıs ayı sayıları ölçüte kısmen uygunken temmuz ayı sayısı uygunluk gösterememiştir. Didaktik dilden uzak olma ölçütününse yalnızca şubat ayı sayısında yer aldığı diğer sayıların kısmen uygun olduğu görülmüştür. Açık ve yalın dil kullanımı da bir sayıda kısmen olmak üzere diğer sayılarda uygun olduğu görülmüştür.

1. Eserde ahenk, uyum, müzik, ritim, şiirsellik özellikleri bulunur:

Bu ölçüte uygunluk gösteren dergilerde şiir, mani, şarkı gibi örnekler ve metinlerde yer alan sessel uyumlar ve tekrarlar yer almaktadır. Bazı örnekler şu şekildedir:

Ekim: “Dostluk Şarkısı

Yüzyıllar boyu süren,

Zor zamanlar yaşandı.

Baldiyar'ı bekleyen,

Büyük bir tehlike vardı.

Arkadaşlık ve sevgiyle,

Aşıldı tüm engeller.

Saygı, dostluk ve neşeyle,

Gülüyor bütün yüzler (Mikrofon Kahramanda, s.41).”

Kasım: “Benim adım ‘lahana’

İyi gelirim sesi kısılanlara

Yaparlar benden ‘kapuska’

Lezzetliyim ne de olsa (Sağlıklı Besleniyorum/Kat Kat Sağlık: Lahana, s.37)!”

2. Eser didaktik bir dilden uzaktır:

Bu ölçüte uygun olmayan bazı ifadeler şu şekildedir:

Temmuz: “Peki, ne yapıyormuşuuz? Sağlıklı kemikler için asitli ve hazır meyve sularından uzak duruyormuşuuuz (Sağlıklı Besleniyorum/Asitli İçecekler ve Hazır Meyve Suları, s. 36)!”

Aralık: “İnternette güvenli olmayan, bilmediğimiz hiçbir yazılımı, dosyayı indirmemeliyiz (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”

3. Eserde söz sanatları bulunur:

İncelenen dergilerde benzetme, teşhis, intak ve karşıtlık gibi söz sanatları kullanılmıştır.

Mart: “Mart ayı gelince gurur dolu bir hüznün yanında mutluluk uyanır kalplerimizde (Büyüteç/Gelibolu Yarımadası, s. 28)...” (karşıtlık-tezat)

Haziran: “Kitapları kalemleri küstürmeyiz (Mikrofon Kahramanda, s. 41).” (kişileştirme)

Ağustos: “Yavaş hareket edebilir ve uzun süre ‘heykel gibi’ kıpırdamadan ayakta durabiliriz (Doğadan Sesler/Pabuç Gaga, s. 39).” (konuşurma-benzetme)

4. Eserin dili açık ve yalındır:

Kullanılan dil genellikle açık ve yalın olacak şekildedir. Okurun öncesinde karşılaşmamış olabileceği ifadeler bilimsel kavramlar, özel yer, yapı ve eser adlarının olduğu sözcüklerdir. Bunların da açıklamalarına ve tanımlarına yer verilmiştir. Yalnızca temmuz ayında yer alan bazı kelimeler bu ölçüte kısmen uygundur.

5. Eser akıcıdır:

Dergilerde kullanılan dil akıcıdır.

Eylül: “Kedim Piti bugün küçük bir yaramazlık yaptı. İp yumağıyla oynarken iyice dolanmış. Ne patisini kurtarabiliyor ne kuyruğunu! Annemle biraz uğraştık. Sonunda makasla ipleri dikkatlice kestik de Piti kurtuldu. Benim de araştıracağım konu kendiliğinden ortaya çıkmış oldu: Makas (Merak Ediyorum/Makası Kim İcat Etti? s. 27).”

Eserin Konusunun, Kurgusunun Nitelikli Olma Durumu Bakımından Elde Edilen Bulgular

Bu ölçüte ilişkin alt ölçütler şu niteliklerden oluşmaktadır:

Kurgu yaşamla iç içedir.
Kurgu mizah içerir.
Kurgu özgündür.
Kurgu çocuğu şaşırtacak sürprizler içerir.
Kurgu gerçekçidir.

Bu ölçütün -gerçekçi olma başlığı kısmen olmak üzere- tüm sayılarda uygun olduğu görülmüştür.

1. “Kurgu yaşamla iç içedir.” ölçütüne uygun bazı ifadeler:

Ocak: “Kışın yünlü kıyafetler giymemiz önerilir (Meraklı Dodo, s. 47).”

Kasım: “Okulda günler yoğun ama çok güzel geçiyor. Bir de evden çıkarken su mataramı unutmuşum (Merak Ediyorum/Su Matarasını Kim İcat Etti? s. 27).”

2. “Kurgu mizah içerir.” ölçütüne uygun bazı ifadeler:

Haziran: “Ne yapalım? Uçan arabalar icat edilinceye kadar böyle idare etmek zorundayız.’ HAHA HA HA HA HA ‘Niye bu kadar güldünüz bakayım siz?’ ‘Uçan arabalar çoktan icat edildi de.’ (Teknoloji Tutkunları, s. 4)”

Aralık: “Aaaaa Kerim evladım, uyku mu tutmadı? Sen onu tutsaydın ya!’ dedim. İçeri gülerek girdi (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sinema Salonlarının Zamanda Yolculuğu, s. 12).”

3. Kurgu özgündür:

Dergide Teknoloji Tutkunları bölümünde bir ailenin günlük yaşamına ilişkin bazı konuşmalarla birlikte farklı araştırmalar hakkında tartışmaları ve bilgi alışverişinde bulunmaları, “Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk” bölümünde geçmiş ve gelecek kıyaslamaları yapılması özgün olan içeriklere örnek gösterilebilir.

4. “Kurgu çocuğu şaşırtacak sürprizler içerir.” ölçütüne uygun bazı ifadeler:

Nisan: “Bolca balık yeniyor bu ülkede. 600’den fazla balık çeşidinin olduğunu öğrenince şaşırdım doğrusu (Kapak Dosyası/23 Nisan Gezisi, s. 19)!”

Mayıs: “Topraksız tarım mı? Hiç duymadım böyle bir şey. Bitkilerin köklerini toprağa dikmedikçe yeterince büyümezler ki (Teknoloji Tutkunları, s. 4)”

5. Kurgu gerçekçidir:

Dergide kurguların gerçek olduğu yerler olmakla birlikte gerçek dışı kurgular da bulunmaktadır. “Osmanlı Sanatçıları”, “Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk” ve “Sağlıklı Besleniyorum” gibi bölümlerin yer aldığı bazı sayılarda bu ölçüt sağlanamamıştır. “Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk” bölümünde geçmişten günümüze gelen Nasreddin Hoca’nın yaşadıklarını anlatması, “Osmanlı Sanatçıları” bölümünde zaman makinesi ile geçmişe gidilmesi, “Sağlıklı Besleniyorum” bölümünde bazı yiyeceklerin insana has özelliklere sahip olması bu duruma örnek gösterilebilir.

Eserin Çocuğa Düşünme Becerisi Kazandırma Durumu Bakımından Elde Edilen Bulgular

Bu ölçüte ilişkin alt ölçütler şu niteliklerden oluşmaktadır:

Çocuğun çıkarımında bulunmasını sağlar.
Farklı bakış açıları içerir.
Sorgulamaya yönlendirir.
Ön yargıdan uzaktır
Doğmatik iletilerden uzaktır.
Problemleriyle yüzleşmesini sağlar.
Neden sonuç ilişkisi kurmasını sağlar
Merak uyandırır.

Bu niteliklerden çıkarım yapma, sorgulamaya yönlendirme, doğmatik iletilerden uzak olma, neden-sonuç ilişkisi kurma ve merak uyandırma ölçütlerinin tüm dergilerde uygunluk gösterdiği görölmüştür. Farklı bakış açıları içerme durumu temmuz ve ekim ayında yer almamaktadır. Ön yargıdan uzak olma ölçütü nisan ayı sayısında sağlanamamıştır. Yine nisan ayında problemleriyle yüzleşmesini sağlar ölçütünün kısmen uygun olduğu görölmüştür.

1. “Çocuğun çıkarımında bulunmasını sağlar.” ölçütüne uygun bazı ifadeler:

Mart: “Güneş ya da başka bir ışık kaynağından cisimlere gelen ışık onlardan yansıyıp gözümüze geliyor. Göz merceğinde kırılan ışık, ışığa ve renge duyarlı retinada görüntü oluşturuyor. Bu görüntü de görme sınırları ile beynimizin arka kısmında bulunan görme merkezine aktarılıyor. Böylece görebiliyoruz (Teknoloji Tutkunları, s. 4).”

Temmuz: “Bilim insanları iklim değişikliği, kentleşme gibi etkilerle arıların sayısında azalma yaşandığını belirtiyor. Bu ise temel gıdaların zaman içinde azalmasına sebep olabilir (Can’ın Ekranı, s. 2).”

2. “Farklı bakış açıları içerir.” ölçütüne uygun bazı ifadeler:

Nisan: “Ben yine de kitabı elime alıp okumak, kâğıdın kokusunu duymak isterim sanırım (Teknoloji Tutkunları, s. 5).

Kasım: “Ben böyle anlatırken ‘Ama Nasreddin dede!’ diye itiraz etti Zehra kızım. ‘Babamlar küçükken de bu teknolojilerin hepsi yokmuş ki?’ (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Sesleri Nerede Kaydederiz? s. 13)”

3. “Sorgulamaya yönlendirir.” ölçütüne uygun bazı ifadeler:

Nisan: “Kim bilir dünyanın öbür ucunda yaşayan arkadaşlarım neler yiyor, anneleri yemek yaparken mutfaktan ne çeşit kokular geliyor (Kapak Dosyası/23 Nisan Gezisi, s. 16)?”

Haziran: “Ağaçların yaşını halkalarından hesaplamayı biliyor musun (Doğadan Sesler/Kara Kaplumbağası, s. 39)?”

4. Ön yargıdan uzaktır: Bu ölçüt nisan ayı sayısındaki şu ifadeler sebebiyle uygunluk gösterememiştir: (diğer sayılar uygundur.)

Nisan: “Tabii! Hangi oyunu oynuyorsunuz böyle heyecanla?’ ‘Son birkaç gündür çok fazla dijital oyun oynuyorsunuz. Onlara ayırdığınız zaman kadar kitaplara da zaman ayırsanız daha iyi olmaz mı?’ ‘Oyun oynadığımızı nereden çıkardın babacığım?’ ‘E peki ne yapıyorsunuz bakalım o tabletlerle saatlerdir? Çevrimiçi dersiniz de bitti çoktan.’ (Teknoloji Tutkunları, s. 4)”

5. Dogmatik iletilerden uzaktır:

İncelenen tüm eserler dogmatik iletilerden uzaktır.

6. “Problemleriyle yüzleşmesini sağlar.” ölçütüne uygun bazı ifadeler:

Mart: “Bir deney yaparken kısa devre oldu. Sigorta attı. Ama şimdi düzelttim (Teknoloji Tutkunları, s. 4).”

Mayıs: “Önce su boruları üzerinde plastik bardak çapında delikler açıyoruz. Borular çok sert. Bir yetişkinden yardım almak şart (Teknoloji Tutkunları, s. 5)!”

7.” Neden sonuç ilişkisi kurmasını sağlar.” ölçütüne uygun bazı ifadeler:

Haziran: “Logolarında bir kartal figürü olduğu için de ‘kartallar’ olarak tanınırlar (Can’ın Ekranı, s. 3).”

Eylül: “Ancak kapağı açmanla beraber bütün deliklerden su fışkırdı. Bunun sebebi atmosfer basıncı (Deneyebilirim/Delikli Şişedeki Su, s. 20).”

8. “Merak uyandırır.” ölçütüne uygun bazı ifadeler:

Ocak: “Kuşu saatin içine kim koymuş? (Merak Ediyorum/ Kuşu Saatin İçine Kim Koymuş? s. 27).”

Mayıs: “İşte benim yapacağım tarlanın en büyük sırrı da bu. Ben topraksız bir bahçe yapacağım yani ‘topraksız tarım.’ (Teknoloji Tutkunları, s. 4)”

Eserin Dış Yapı Özelliklerinin Nitelikli Olma Durumu Bakımından Elde Edilen Bulgular

Bu ölçüte bağlı alt ölçütler şu niteliklerden oluşmaktadır:

Resimleri niteliklidir.
Kapağı niteliklidir.
Kâğıt cinsi niteliklidir.
Sayfa düzeni niteliklidir.

İncelenen dergilerin tümünün kapağı, kâğıt cinsi ve sayfa düzeni niteliklidir. Resimlerin nitelikli olma durumu ise ocak, şubat, haziran, temmuz, ağustos ve kasım ayı sayılarında kısmen uygunluk göstermektedir. Dergilerdeki sayfa düzeni içeriğe göre farklılık göstermektedir. Başlıklar, alt başlıklar ve metinler farklı puntolarda ve renklerde. Ayrıca önemsenen yerler farklı renkler ile vurgulanmıştır. Sayfalarda yazılar, görseller ve çizgiler birbiriyle uyumludur. Derginin kapağı ilk bakışta ilgi çekecek ve içerik ile ilgili bilgi edinilebilecek şekildedir. Tercih edilen kâğıt cinsi, parlak kuşe kâğıttır.

Eserin Çocuğun Dil Becerilerini Geliştirme Durumu Bakımından Elde Edilen Bulgular

Bu kategoride yer alan nitelikler şu alt ölçütlerden oluşmaktadır:

Görsel okuma becerisini geliştirir.
Okuma becerisini geliştirir.
Yazma becerisini geliştirir.
Konuşma becerisini geliştirir.
Dinleme becerisini geliştirir.

Yalnızca yazma becerisini geliştirme ölçütü nisan ayında kısmen uygundur. Bunun dışında tüm dergilerde dil becerilerini geliştirme ölçütü sağlayan örneklerle karşılaşılmıştır.

1. “Görsel okuma becerisini geliştirir.” ölçütüne uygun bazı ifadeler:

Ocak: “İkinci çikolatayı yemek istediğimizde annemizin yüzündeki ifadeden doğru bir şey yapmadığımızı okuyoruz, hediye verdiğimiz arkadaşımızın yüzünden de mutluluğu... Trafik işaretlerinden kuralları okuyoruz. Yani sadece yazıları değil sesleri, mimikleri, işaretleri de okuyoruz. Anlamlandırıyoruz (Kapak Dosyası/Medya Okuryazarlığı, s. 17).”

Şubat: “İki katlı caminin birinci katında taşlarla, ikinci katında ise iç içe geçirilmiş ahşapla örülmüş duvarları görüyoruz (Gezdim Gördüm Yazdım/Düzce, s. 11).”

2. “Okuma becerisini geliştirir.” ölçütüne uygun bazı ifadeler:

Dergide yer alan “Kitapçının Kedisi” adlı bölüm çocuğun okuyabileceği kitapların tanıtımını ve karakterlerin okuma eylemleri, planlamaları ya da okumaya ilişkin tutumları yine çocuğun okumaya karşı olumlu tutum geliştirmesinde etkili olacaktır.

Ekim: “Öğrenciler kütüphaneden kitap almak için önce kimlik kartlarını okutuyorlar. Sonra da kütüphaneden almak istedikleri kitabın etiketini okutuyorlar (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”

Aralık: “Kitaplardan okuduğuma göre ‘çeşm’ göz demekmiş, camın yapısındaki o dalgalı çubuklar bülbül gözüne benzetildiği için böyle bir isim verilmiş. Bazı kaynaklara göre ise fabrikanın kurulduğu bölgenin adı Bülbül Çeşmesi’ymiş (Osmanlı Sanatçıları, s. 32).”

3. “Yazma becerisini geliştirir.” ölçütüne uygun bazı ifadeler:

Mayıs: “Kartın içine kuru boyaalarımızla istediğiniz desenleri çizerek bir çerçeve yapın. Ortasına da notunuzu yazın (Mikrofon Kahramanda, s. 41).”

Ekim: “Elma ağacımız için bir günlük oluşturalım. 10 gün arayla boyunu, yaprak sayısını ve gördüğümüz değişimleri not edelim (Doğa Ajandası/Doğaseverin Bahçecilik Rehberi, s. 35).”

4. “Konuşma becerisini geliştirir.” ölçütüne uygun bazı ifadeler:

Metinlerde yer alan diyaloglar konuşma becerisinin gelişmesine katkı sağlayacak niteliktedir.

Temmuz: “‘Merhaba. Yanınızda oturup çalışmanızı izleyebilir miyim?’ ‘Merhaba oğul!’ (Osmanlı Sanatçıları, s. 30)”, “‘Hoş geldin Heidi.’ ‘Hoş bulduk Mikrofon.’ (Mikrofon Kahramanda, s. 40)”

Ağustos: “Ben bunları çocuklara anlatırken Kerim oğlum mikroskobu hatırlattı (Nasreddin Hoca’yla Zamanda Yolculuk/Yıldızlar Yanımızda, s. 13).”

5. “Dinleme becerisini geliştirir.” ölçütüne uygun bazı ifadeler:

Mart: “Bu aracı asıl yaptığımı bize anlatır mısın (El-Cezeri, s. 30)?”

Mayıs: “Bazen sadece okumak bazen de dinlemek isteriz. TRT Çocuk Kitaplık uygulaması bize bu ayrıcalığı da sunuyor. Kitapları istersek dinleyebiliyoruz (Can’ın Ekranı, s. 3).”

Eserin Dil, Anlatım, Konu, Biçim vb. Özellikler Açısından Tutarlı Olma Durumu Bakımından Elde Edilen Bulgular

İncelenen dergilerden ocak, şubat, mart, nisan, mayıs, temmuz, ağustos, eylül, kasım ve aralık ayı sayıları biçimsel özellikler, dil ve görseller bakımından birbiriyle tutarlıdır. Ancak bazı kurguların gerçek dışı unsurlardan oluşması ve dilin bazı yerlerde didaktik olması bu ölçütün tutarlılığı kısmen sağlanmaktadır. Haziran ve ekim sayılarında dil tutarsızlığı görülmemekle birlikte gerçek dışı öğeler yer aldığından bu dergilerde ölçüte kısmen uyum sağlamaktadır.

Eserin Çocukta Sanat Algısı Oluşturma Durumu Bakımından Elde Edilen Bulgular

Ocak: “Yapılan araştırmalara göre en çok çalınan enstrüman piyanodur. Ardından gitar, keman, flüt ve davul gelmektedir. Peki siz hangi enstrümanı çalmak isterdiniz? (Meraklı Dodo, s. 47).”

Şubat: “Renkleri hepimiz çok seviyoruz. Resim yaparken onları tek tek kullanıyoruz (Sürpriz Kutusu/ Dönen Renkler, s. 42).”

Mart: “Boyaların deterjandan kaçması sütun yüzeyinde harika bir sanat eseri oluşturdu (Deneyebilirim/Süt Sanatı, s. 20).”

Nisan: “Cumhurbaşkanlığı Bandoosu, çocuklar için konser verdi ve Ankara’da çocuk balosu düzenlendi (Büyüteç/Gazipaşa İlkokulu, s. 29).”

Mayıs: “Bazen dilini anlamasak da hikâye anlatanları dinlemek, akrobatları, Afrika müziğiyle dans edenleri izlemek pek keyifli (Gezdim Gördüm Yazdım/Marakeş, s. 10).”

Haziran: “Annem yine çok sevdiği müziği dinliyor. Sanatçı ne güzel çalıyor piyanoyu (Merak Ediyorum/Piyanoyu Kim İcat Etti? s. 27)...”

Temmuz: “ ‘Şiir yazıyor ve şiirleri 740 sayfalık bir kitap oluşturdu. Hattatlarımız bu kitabı en güzel harfleriyle yazdılar. Ben de tezhip yapıyorum.’ ‘Tezhibin ne olduğunu kitaplardan öğrenmiştim. El yazması kitap ve tabloları, ezilmiş altın ve çeşitli renkler kullanarak süslememiş. Bu mesleği yapanlara da ‘müzehhip’ deniyormuş. Ve çiçek resimleri kullanılmıyormuş.’ ‘ Doğru. Desenlerimi oluştururken gül, lale, sümbül ve karanfil en çok kullandığım dört çiçek. Bununla birlikte gördüğüm çiçeklerin hemen hepsini resmettim. Aynı zamanda kullandığım desenlerin her birinin farklı, derin anlamları var.’ (Osmanlı Sanatçıları, s. 31)”

Ağustos: “Şiiri ve terziliği de pek sever. Harfleri, kelimeleri, şekilden şekle sokar. Ben ona ‘harf ressamı’ diyorum (Osmanlı Sanatçıları, s. 31).”

Eylül: “Bu handan Evliya Çelebi’nin Seyahatname adlı kitabında da söz ediliyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Malatya, s. 11).”

Ekim: “Kütahya’daki pek çok genç ustamızdan çini sanatını öğrenmek istiyor (Osmanlı Sanatçıları, s. 30).”

Kasım: “Yapbozun üzerinde ünlü ressamların tabloları bulunuyor (Meraklı Dodo, s. 45).”

Aralık: “Bir de Barış Manço'nun ‘Bir yastıkta tam kırk yıl’ şarkısını hatırlayın (Tel Ali'nin Kelimeleri/Sene ve Yıl, s. 22).”

Eserin Türüne Özgü Özellikler Taşıma Durumu Bakımından Elde Edilen Bulgular

Dergide yer alan bölümlerin bazıları türe uygun olma ölçütüne uygun değildir. Dergide yer alan ancak türü belirsiz metinlere literatüre uygun olarak deneme denmiştir. Bunların dışında haber metni, gezi yazısı ve röportaj gibi farklı türler de dergide bulunmaktadır ve bunlar ölçüte uygundur.

Eserin Öğretici Olma Durumu Bakımından Elde Edilen Bulgular

Ocak: “Dünyada, enerji kaynağı olarak kullanılan en eski kaynak su (Doğa Ajandası/Doğaseverin Tasarruf Notları, s. 37)...”

Şubat: “Şemsiye, yağmurdan korunmak ilk kez Çin'de kullanılmaya başlanmış (Merak Ediyorum/Şemsiyeyi Kim İcat Etmiş? s. 27).”

Mart: “Aslında karga, corvus (korvus) cinsinden olan 40-45 farklı kuş türünün ortak adıdır (Doğadan Sesler/Karga, s. 38).”

Nisan: “Sütten plastik elde etmek uzun yıllar öncesine dayanır. Eskiden süt plastiğinden süs eşyaları, düğmeler, takılar yaparlarmış (Deneyebilirim/Sütten Plastik Yapmak, s. 20).”

Mayıs: “Aslında gözlerimiz hep nemlidir. Gözyaşlarımız gözün üstündeki bezler tarafından üretilip gözümüzün yüzeyini temizler (Meraklı Dodo, s. 44).”

Haziran: “El-Cezeri, tarihte robot bilimiyle ilgili çalışmalar yapan ilk bilim insanıdır (Teknoloji Tutkunları, s. 5).”

Temmuz: “Plastik, metal, cam, kâğıt gibi maddelerin ayrıştırılarak tekrar kullanılmasına ‘geri dönüşüm’ denir (İbi ile Keşfediyoruz/Saf Madde ve Karışım, s. 15).”

Ağustos: “Mikroskop merceklere oluşan ve çıplak gözle göremediğimiz varlıkları incelediğimiz araçtır (İbi ile Keşfediyoruz/Mikroskopik Canlılar, s. 14).”

Eylül: “Bu şelale farklı kaynaklardan besleniyor ve suyu 40-50 metre yükseklikten akıyor (Gezdim Gördüm Yazdım/Malatya, s. 11).”

Ekim: “Sürtünme kuvvetinin yönü cismin hareket yönüne zıttır (İbi ile Keşfediyoruz/Sürtünme Kuvveti, s. 14).”

Kasım: “Soğuk bir bardağa sıcak su koyduğumuzda bardak çatlayabilir (İbi ile Keşfediyoruz/Isı ve Maddeler Üzerindeki Etkisi, s. 15).”

Aralık: “Uzmanlara göre kış aylarında hepimizin D vitamini oranı biraz düşer (Sağlıklı Besleniyorum/“D” Vitamini, s. 37)

Eserin İdeolojik Söylemlerden Uzak Olma Durumu Bakımından Elde Edilen Bulgular

İncelenen dergilerin hiçbirinde ideolojik ifadelerin yer almadığı tespit edilmiştir.

ESTETİK ÖLÇÜTLER	EVET	KISMEN	HAYIR
Çocuğun Gelişim Düzeyine Uygun Olmalı	8	4	0
Eserin Dili Güçlü Olmalı	1	11	0
Eserin Konusu, Kurgusu Nitelikli Olmalı	0	12	0
Metinler Çocuğa Düşünme Becerisi Kazandırmalı	7	5	0
Dış Yapı Özellikleri Bakımından Nitelikli Olmalı	6	6	0
Çocuğun Dil Becerilerinin Geliştirilmesine Destek Olmalı	11	1	0
Dil, Anlatım, Konu, Biçim vb. Özellikler Açısından Tutarlı Olmalı	0	12	0
Sanat Algısı Oluşturmalı	12	0	0
Eserler Türüne Özgü Özellikler Taşımalı	0	12	0
Eserlerin Öğretici Yönü Olmalı	12	0	0
Eserler İdeolojik Söylemlerden Uzak Olmalı	12	0	0
TOPLAM	69	63	0

Tablo 1: Dergilerin Estetik Ölçütlere Uygunluk Durumu

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Yapılan bu araştırma ile TRT Çocuk Dergisi'nin 2021 yılı kapsamındaki 12 sayısı estetik ölçütler listesi doğrultusunda incelenmiştir. İnceleme neticesinde elde edilen bulgular, ölçütlerin 11 maddesine göre sınıflandırılmıştır. Sınıflandırmalar ölçütlerin alt başlıkları ile bir bütün olarak değerlendirilerek uygunluğu belirlenmiştir. Ulaşılan sonuçlar şu şekildedir:

Tabloda “evet” değeri 69, “kısmen” değeri 63'tür. “Çocuğun Gelişim Düzeyine Uygun Olmalı” maddesine bakıldığında bilişsel gelişim ve dil gelişimi tüm sayılarda ölçüte tamamen uygunluk gösterdiği görülürken duyuşsal gelişim mart ayı sayısında kısmen, diğerlerinde tamamen; kişilik gelişimi ise nisan ayı sayısında kısmen, diğerler sayılarda tamamen olacak şekilde uygunluk göstermiştir.

“Eserin Dili Güçlü Olmalı” ölçütündeki “akıcı olma” ve “söz sanatları barındırma” alt maddeleri tüm sayılarda uygunluk göstermiştir. “Açık ve yalın dilin kullanılması” maddesi yalnızca temmuz ayı sayısında kısmen yer almış diğer sayılarda evet oranında saptanmıştır. “Didaktik dilden uzaklık” maddesi şubat ayı sayısında tamamen diğer sayılarda kısmen oranına sahip olmuştur. Ahenk, uyum,

ritim ve şiirsellik maddesindeyse ocak, şubat, mart, haziran, ağustos, eylül, ekim, kasım ve aralık ayı sayılarında tamamen nisan ve mayıs sayılarında kısmen temmuz ayında ise hiç uygunluk göstermediği görülmüştür.

“Eserin Konusu, Kurgusu Nitelikli Olmalı” ölçütü tüm sayılarda kısmen uygunluğa sahiptir. Bu ölçütte yer alan “yaşamla iç içe olma, mizah içerme, özgün olma ve sürprizlerin olması” gibi alt ölçütler tamamen sağlanırken gerçekçi olma ölçütü kısmen sağlanmıştır.

“Metinler Çocuğa Düşünme Becerisi Kazandırmalı” ölçütü, çıkarım yapma, neden sonuç ilişkisi kurma, merak uyandırma, dogmatik iletilerden uzak durma ve sorgulama yapma gibi maddeleri tümünde karşılarken farklı bakış açılarına sahip olma 3 dergide hiç yer almazken 1 dergide kısmen bulunmaktadır. Ön yargılardan uzak olma ise nisan ayı sayısında sağlanamamıştır. Yine benzer şekilde problemleriyle yüzleştirme nisan ayı sayısında kısmen yer almaktadır.

“Dış Yapı Özellikleri Bakımından Nitelikli Olmalı” ölçütü için incelenen dergilerin kapakları ilk bakışta çocuğun dikkatini çekecek okuma ilgisi uyandıracak niteliktedir. Ayrıca kapakta yer alan bilgi ve görsellerde içerik-tema uyumu gözetilerek düzenlenmiştir. Bununla birlikte içerik çok renkli ve çeşitli şekil, simge, grafik, fotoğraf, resim vb. unsurlarla zenginleştirilmiştir. Karakterler ya da olayların hareketliliği, duygu ve düşünce aktarımlarının yansımaları görsellerde kendini hissettirmiştir. Tüm bunlarla beraber bazı dergilerde görsellerin renk ya da içerik uyumsuzluğu veya eksikliği gibi durumlar ölçütü dergilerin yarısı evet yarısı kısmen şeklinde sonuçlandırmıştır.

“Çocuğun Dil Becerilerinin Geliştirilmesine Destek Olmalı” ölçütü için çocuğun okuma, görsel okuma, konuşma ve dinleme becerileri destekleyici unsurlar bulunurken yazma becerisi yalnızca bir sayıda kısmen yer almaktadır.

“Dil, Anlatım, Konu, Biçim vb. Özellikler Açısından Tutarlı Olmalı” ölçütü dergilerdeki bazı gerçek dışı ögeler, kimi yerlerdeki öğretici dil varlığı nedeniyle tamamen kısmen şeklindedir.

“Sanat Algısı Oluşturmalı” ölçütü metinlerde çocuğun sanatsal gelişimini destekleyecek nitelikte yer almaktadır. Farklı sanat dallarına ilişkin bilgilerin yer alması ve karakterlerin sanata ilgi göstermeleri dolayısıyla bu madde tamamen evet şeklinde uygunluk göstermektedir.

“Eserler Türüne Özgü Özellikler Taşımali” ölçütü tüm dergiler için tamamen kısmen şeklindedir. İncelenen eser dergi olduğundan içerisinde farklı türlerden metinler barındırmaktadır. Ancak bu türlere bakıldığında kiminin türünün özelliklerini tamamen yansıttığı kiminin de belli bir tür sınıfına bir bütün olarak dâhil edilemeyeceği görülmektedir.

“Eserlerin Öğretici Yönü Olmalı” ölçütü tümüyle evet olacak şekilde uygundur. Dergilere bakıldığında her sayıda çocuğun yeni bir bilgi ile karşılaşmasını sağlayacak keşfetme güdüsünü arttıracak içerikler sunulduğu görülmektedir.

“Eserler İdeolojik Söylemlerden Uzak Olmalı” ölçütü tüm dergiler için tamamen uygundur.

Orhun, (2019) çalışmasında uzman görüşlerine başvurarak estetik ölçütler listesini oluşturmuş sonrasında da listedeki maddeler doğrultusunda Sevim Ak'ın “Vanilya Kokulu Mektuplar” adlı eserini incelemiştir. Ulaşılan sonuçlarda ise “eserin öğreticilik taşıması, ideolojik söylemlerden uzak olması,

sanat algısı oluşturması, dil becerilerini geliştirme durumu ve düşünme becerisi kazandırması” gibi ölçütlerde TRT Çocuk Dergisi’nde elde edilenlere benzer bulgulara ulaşıldığı görülmektedir.

Batmaz, (2020) çalışmasında farklı yazarlara ait 16 çocuk edebiyatı romanını incelemiş ve elde ettiği bulgularda “gelişim düzeyine uygun olma, çocuğa düşünme becerisi kazandırma, dil becerilerinin geliştirme” durumlarını eserlerin büyük çoğunluğunda kısmen uygun bulmuştur. “Dil, anlatım, konu, biçim vb. özellikler açısından tutarlı olma, sanat algısı oluşturma ve öğretici olma” durumlarının da çoğunluğunu uygun bulmuştur. “Türe uygun olma ve ideolojik söylemlerden uzak olma” ölçütlerinin de incelenen romanların tümünde karşılanmış olduğu belirtilmiştir. TRT Çocuk Dergisi bakımından sonuçlara bakıldığında ideolojik söylemlerden uzak durma bakımından tüm sayılarda aynı sonuca ulaşıldığı bulgulanmıştır. Bunun dışında iki çalışmada da “dil nitelikli olma durumu, dil gelişimini destekleme ve düşünme becerisi kazandırma” ölçütlerinden elde edilen bulgular benzer niteliktedir.

İpek’in (2019), bir masalı incelediği çalışmasında ise konu, kurgu, ve olay örgüsü hakkında çocuğun hayal gücünü ve merakını arttıracak özelliklerde, dil ve anlatım bakımından açık, akıcı olduğu ve okuma alışkanlığı kazandırabileceği sonucuna ulaşılmıştır. İncelenen dergilerde de “Eser çocuğun hayal kurmasını sağlar.” ölçütünün sağlandığı sonucuna ulaşılmıştır. Yine dergilerdeki metinler çocuğun hayal gücünü zengileştirecek niteliktedir diyebiliriz. “Eser çocukta merak uyandırır.” maddesi de dergilerin tüm sayılarına uygun bulunmuştur. Ölçütlerde yer alan “Eserin dili açık ve yalındır.” ve “Eser akıcıdır.” maddelerinin de araştırmada ele alınan iç yapı özellikleriyle benzer nitelikte olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dergi içeriğinin bu ölçütleri karşılama durumlarına bakıldığında bir derginin açık ve yalın olma ölçütünü kısmen sağlaması haricinde tüm dergilerin ölçütlere uygunluk gösterdiği bulgulanmıştır.

Arıcı (2016) ise çalışmasında edebi metinlerin işlevlerinden birinin de estetik yaşantı meydana getirmek olduğunu bununla birlikte estetik bilinci gelişmiş olan kişilerin yaşamdaki farklı alana ve soruna yönelik bakışlarının olumlu yönde gelişme göstereceğini belirtmiştir. Aynı zamanda masalların “açık ve akıcı dile sahip olması, müzikalite barındırması, özlü sözler, ikilemeler, benzetmeler, tekerlemeler ve mizahi öğelere yer vermesi, edebi sanatlarının kullanılması” gibi estetik nitelikleri de bulundurduğunu açıklamış aynı zamanda masal anlatıcılarının sahip oldukları özellikleriyle dinleyicilerinin de konuşma yetilerini geliştirebileceği, içeriğiyle de kişilik gelişimine katkı sağlayacağını belirtmiştir. Çalışmada aktarılan bilgilere baktığımızda estetik ölçütlerde yer alan maddeler ile benzerlik gösterdiğini söylebiliriz. İncelenen dergilerin de tüm sayılarında edebi sanatlara yer verilmiş ve akıcı bir dil kullanılmıştır. Ahenk, uyum, ritim ve şiirsellik ölçütüne bakıldığında da 9 derginin ölçütü sağladığı sonucuna varılmıştır.

Çocuğun sanatsal gelişimini destekleyen, ona duyarlılık kazandıran ve bir çocuk edebiyatı eserinde bulunması gereken niteliklerden oluşan estetik ölçütlere uygun yapıtlar, başta estetik bakış açısı kazandırma olmak üzere, çocuğun duyuğu ve düşünce dünyasının zenginleşerek temel dil becerilerinin gelişmesi, ilerleyen dönemlerdeki okumalarını şekillendirmelerini sağlama gibi pek çok fayda sunmaktadır. Bu nedenle çocukların karşılaşacakları yapıtların estetik ölçütler doğrultusunda incelenmesi eserin olumlu ya da olumsuz özelliklerinin somut olarak görülmesini sağlayacaktır. Bu sebeple aile ve öğretmenlere, okuma kültürü kazandırma noktasında dergilerle birlikte diğer ürünlerin de bu doğrultuda oluşturulması ve çocuklarla buluşturulması önerilebilir.

Kaynakça

- Arıcı, A. F. (2016). *Estetik Değer Oluşturmada Masalların Rolü: Türk Masalları Örneği*. Erzincan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(2), 1017-1035.
- Arıcı, A. F. (2018). *Çocuk Edebiyatı ve Kültürü*. Ankara: Pegem Akademi.
- Aytekin, H. (2016). *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Ayverdi, İ. (2011). *Misalli Büyük Türkçe Sözlük* (2 b.). İstanbul: Milliyet-Kubbealtı.
- Batmaz, Ö. (2020). *Çocuk Edebiyatı Eserlerinin Estetik Ölçütler Bakımından İncelenmesi*. İstanbul: Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Coşkun, H., & Çetinkaya, V. (2020). *Öğretmen Görüşlerine Göre Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Edebî Zevk ve Hoşa Giderlik Açısından Değerlendirilmesi*. Türk Kültürü ve Medeniyeti Araştırmaları Dergisi, 255-272.
- Creswell, J. W. (2016). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. (çev. M. Bütün & S. Beşir Demir) Ankara: Siyasal.
- Doğan, D. M. (2011). *Doğan Büyük Türkçe Sözlük*. Ankara: Yazar Yayınları.
- İpek, G. K. (2019). *Yürekdede ile Padişah Adlı Masalın Çocuk Edebiyatı Açısından Değerlendirilmesi*. Çocuk, Edebiyat ve Dil Eğitimi Dergisi - ÇEDED, 47-60.
- İşcan, A., Efendioğlu, S., & Ada, Ş. (2007). *Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Edebi Metinlerin Öğrencilere Estetik Zevk Kazandırmadaki Rolü*. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 59-76.
- Kabaklı, A. (2008). *Türk Edebiyatı I*. İstanbul: Türk Edebiyatı Vakfı Yayınları.
- Kaçalın, M. S. (2009). *Sözlük. İslâm Ansiklopedisi* (Cilt 37, s. 402-414). içinde İstanbul: TDV.
- Kanter, B. (2014). *Etik ve Estetik Bağlamında Çocuk Edebiyatının Sosyolojik Boyutu*. Türk Dili Dergisi, 569-575.
- Kıbrıs, İ. (2006). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Tekağaç Eylül Yayınları.
- Koç, E. (2015). *Felsefe ve Edebiyat*. Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 105-118.
- Lukens, R. J., Smith, J. J., & Coffel, C. M. (2021). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış*. İstanbul: Erdem.
- Macit, M., & Soldan, U. (2013). *Edebiyat Bilgi ve Teorileri El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. Ankara: Nobel Yayınları.
- MEB, T. (2019). *Türkçe Dersi Öğretim Programı* (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) . Ankara.
- Orhun, B. D. (2019). *Çocuk Edebiyatında Estetik Ölçütlerin Belirlenmesi ve Bir Çocuk Edebiyatı Kitabının Estetik Ölçütler Açısından Değerlendirilmesi*. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Otmar, Ö., & Erdem, A. (2019). *Yalvaç Ural'ın Çocuk Edebiyatı Eserlerinde Hayvan Sevgisi Değeri*. Değerler Eğitimi Dergisi, 7-34.
- Özot, G. S. (2020). *Çocuk Edebiyatında Sanat ve Değerler Eğitiminin Sorgulanması*. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Türkoloji Dergisi, 205-216.
- Püsküllüoğlu, A. (2012). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Sarıyüce, H. L. (2012). *Türk Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Ansiklopedisi 1*. İstanbul: Nar Yayınları.
- Sever, S. (2015). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. Ankara: Tudem.
- Sever, S. (2017). *Çocuk ve Edebiyat*. Ankara: Tudem.
- Sınar, A. (2006). *Türkiye' de Çocuk Edebiyatı Çalışmaları*. Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi, 175-225.
- Şimşek, T. (2014). *Çocuk Edebiyatı Tarihine Ön Söz*. Türk Dili, 15-58.

- şirin, M. R. (2021). *Çocuk Edebiyatına Eleştirel Bir Bakış -Çocuk Edebiyatı Ne Değildir?-*. İstanbul: Uçan At Yayınları.
- TDK. (2011). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Temizyürek, F. (2003). *Türkçe Öğretiminde Çocuk Edebiyatının Önemi*. TÜBAR, 161-167.
- Timuçin, A. (2017). *Estetik*. İstanbul: Bulut Yayınları.
- Topaloğlu, A. (2014). *Türkçe Sözlük*. İstanbul: Kapı Yayınları.
- Tunalı, İ. (1998). *Estetik*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A., & şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.